

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicijska na
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 6 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Diplomatično položje.

Posredovanja željni diplomaciji so tako dolgo usta zamašena, dokler imate še obé vojujoči se stranki dovolj volje in moči, nadaljevati vojsko. Brž pa, ko se vaga na eno ali drugo stran nagne, pričelo se bo vnovič diplomatičiranje. Ako zmaga Turek, pritiskali bodo na Ruso, da naj kolikor mogoče sramoten mir sklene, kajti večina Evrope želi ponižanje Rusije. Ako bi pa zmagal Rus, skušali bodo Rusom groziti, da se Turčija iz te homotije kolikor mogoče nepoškodovana reši. Ako smemo tu delati izjemo, zamoremo le od nemške diplomacije za trdno pričakovati, da bo odobrvala radikalno spremembo na balkanskem polotoku. Njej naj bližje v prijaznosti do Rusov stoji Italija, vendar le pod tem pogojem, da se jej — kaka odškodnina dovoli. — če se pa Italiji kaj dá, na pr. Albanija, ali nekaj otokov, potem se bodo tudi drugi oglašili; ravno tisti Angleži, ki sedaj iz sebičnosti toliko branijo Turčijo, iztrgali jej bodo potem najlepše kose iz telesa, kakor otok Kandijo in morda še kaj družega; in tako se bo izvršilo to, česar se sedaj diplomati z nogami in rokami branijo, namreč razdelitev turške države. Kaj mislijo naši diplomati, tega žalibog ne vémo; Bizmarka so po krivici „slinks“ imenovali, pa njegova politika je čisto jasna in odkrita, on podpira Rusijo, naj pride že tako ali tako; nasprotno pa niti vrag, niti prijatelj ne znata, pri čem da sta z Avstrijo. V tistem času, ko ruski car na zdravje našega cesarja napiva, v tem času vidimo, kako časniki av-

strijskih merodajnih strank, nemške in madjarske, ljuto vičejo nad Rusijo, jo grdi in psujejo, kakor bi bila Avstrija v krutem boji z njo. Ali naši državniki res tako imenovano javno mnenje tako zaničujejo, da ne vplivajo vsaj na odvisne časnike, da bi bolj objektivno pisali; ali pa morda te pisarije odobrujejo? Ako bi to poslednje res bilo, potem nismo več daleč od vojske z Rusijo ali pa od — Andrasyevega padca. Protiruski tabori se dovoljujejo, protiturški se prepovedujejo, in vendar se nam iz Berlina in tudi iz Dunaja zagotavlja, da tricesarska zveza še obstoji! To se vendar pravi, slepe miši loviti. Tudi ruski listi o Avstriji jako srdito pišejo. Mi se temu ne čudimo, ker vidimo, kako jih naši dunajski in peštanski listi dražijo. Na Angležkem pa se je poprejšna burja polegla: vedno smo trdili, da se Anglija še ganila ne bo, kedar pride do resnice; in tako se je tudi zgodilo.

Z diplomatičiranjem in praznimi grožnjami skušali bodo Angleži iz cele afere kak dobiček za se pridobiti, z orožjem pa svojih dozdevnih interesov ne bodo branili, prvič zato ne, ker nemajo vojske, drugič pa, ker nemajo poguma. O njih velja, kar piše ruski historik, da se ničesa bolj ne bojijo, nego energičnih in odločnih činov Rusije. Tisti zapadni, liberalni Evropeci, ki ne poznajoč več starega Boga, sami sebe kot bogove molijo in častijo, — namesto da se posmehujejo ruskim nevspehom, poskusili naj bi raji sami, kaj se pravi s krutim Turčinom se bojevati, kajti ravno tako kakor Rusi, bili bi pri Plevni tepeni tudi Nemci ali Angleži; posebno pa mi Avstrijci

nemamo uzroka posmehovati se drugim, kajti mi smo zgubili edino bitko pri Kraljevem gradu, pa je stal Prus v enem tednu pred Dunajem, in nihče ni mislil na daljno brambo, Dunajčani so vpili „vdajmo se, sklenimo mir!“ Rusi pa so se po Plevni še le prav vojskovati začeli, in če doživijo še dve Plevni, ne bodo prej odjenjali, dokler svojega cilja ne dosežejo.

Ravno iz tega uzroka smatramo tudi diplomatičiranje za brezvspešno. Za sedaj se o njem tako ne more govoriti; pa tudi po končani vojski, to je za Ruse srečno končani, ne bodo se Rusi strašiti dali, da bi si pustili iztrgati iz rok pridobitve žlahtne slovanske krvi. Ne žrtvujejo za to tisoče in tisoče vrlih junakov, ne žrtvujejo milijonov in milijonov, da bi potem, kakor nekteri mislijo, rekli: „Evropa, tu leži Turčija pred tvojimi nogami, stori z njo, kar se ti zdi, — jaz Rus nemam v tej zadevi nobene besede govoriti.“

To bi, se ve, da ugajalo našim madjar-emberom in še nekterim drugim, pa Rusi, ki so toliko možaki, da težak boj izvojujejo sami, bodo tudi toliko možaki, da si ne bodo pri sklepanju miru vmes govoriti dali.

Z bojišča.

Glavna pozornost obrača se te dni na boj pri Šipki, ki brez vspeha traja že čez 6 dni. Rusom služi dobra razstava (pozicija), Turkom pa množina vojske. Kar se je le dalo nabrati vojakov, izročili so jih Sulejmanu, da prebije omenjeni klanec. Pa vsi napadi bili so od Rusov odbiti; zguba na obeh straneh je silno

Mihajl Petrovič Pogodin.

Hrvatski napisal dr. Fr. Rački.

(Dalje.)

Ko je Pogodin na ta način proučil rusko zemljo, počel je izdajati plodove svojih mnogoletnih iziskovanj. Troja so glavna dela, v koja je složil Pogodin trud svojega življenja in koja mu zajamčujejo slavno mesto v ruskej historiografiji. L. 1846 izda on I. knjigo: „Istoriko kritičeskije otrivki“, za koja je sledila l. 1867 druga. Tukaj se v pojedinih razpravah preiskujejo pojedina historična vprašanja; tako se črta v I. knjigi pogled na rusko historijo, izpitujejo se odnošaji med knezovi oddelne periode, črta se značaj carja Ivana Groznega, razjasnuje se sodelovanje Godunova pri umoru carjeviča Dimitrija; v drugej knjigi nastavljajo se opazke o oddelnej periodi, priobčujejo se iziskovanja o starem boljarstvu ruskem, govori se zopet o carju Ivanu Groznem itd. To delo Pogodinovo je tedaj neka vrsta historičnega zbornika, u kojem se pojedina vprašanja ruskej historije razpravljajo. Po občni obliki je delo podobno ali po sadržini mnogo sestavnemu drugemu delu, kojega so prve tri knjige že l. 1847 izšle pod naslovom: „Iz-

sledovanija, zamječanja in lekciji o ruskoj historiji“. Ostale štiri knjige so izšle v sledečih letih 1850, 54, 56 i 1857. V vseh teh sedmih knjigah zadržane ste prvi dve periodi ruskej historije: normanska in oddelna, tedaj doba do l. 1240, in tako, da se v prvih treh knjigah razpravlja normanska, v ostalih štirih oddelna perioda ruskej historije. To veliko delo je sestavljeno iz samih velikih razprav, ki pravijo vendar sestavno celino. Prva knjiga govori o izvirih za eno in drugo periodo; tukaj se razpravlja o verodostojnosti starih letopisov ruskih, o znamenitem izviru za povest starega ruskega prava, namreč „Ruskej Pravdi“, o cerkvenem ustayu Vladimira, o severnih pričah, po kojih je prišel spisatelj po svojem uverenju o normanstvu Rusov itd. Tukaj zavrača vse ugovore, koje, je skeptična šola vzdignila proti nazorom njegovim. Vsa II. knjiga se zanima s vprašanjem o poreklu Varjago — Rusov. Knjiga III. razpravlja notranje in izvanjske odnošaje Rusije v normanskej periodi t. j. od Rurika do Jaroslava, ali od 1054 l. Tukaj opisuje Pogodin ne samo vojne Rurikovcev, nego tudi cerkvene odnošaje, trgovino, naobraženost, domače življenje naroda itd. Po enakem sestavu razpravlja se historija oddelne

periode. V IV. knjigi se iziskujejo najpoprej izvori, potem se govori o književskej rodovini in o odnošaju velikega kneza proti oddelnim knezom, kakor tudi teh med seboj. V V. knjigi se opisujejo vanjske in notranje vojske; v VI. životopisi knezov te periode; v VII. notranje razmere v boljarstvu, državljanstvu, cerkvi, družbinskem življenju itd., tukaj se pripoveduje o upravi, pravu, trgovini književnosti in prosveti. Pogodin je bil odločil k tim 7 knjigam svojih „izsledovanij“ dodati še tri (VIII, IX. in X.), ter v nje uvrstiti razprave tičeče se obeh period, koje je priobčil v zapiskih carske akademije nauk v Petrogradu in drugih učenih organih, a v kojih se branijo njegovi nazori proti prigovorom Kostomarova in Gedeonova. Kolikor mi je znano, se ta želja našega Pogodina ni izpolnila; more biti za to ne, ker so ga druga književna dela odvrnila. Med te spada tudi ono tretje glavno delo, a to je: „Drevnaja ruskaja istorija do mongolskoga iga“, koja je bila l. 1870 in 1871 izdana v treh knjigah, od kojih tretja sadržava arkeologično historični atlas za razjasnenje teksta v prvih dveh knjigah. Vsa dosedanja preiskavanja je hotel Pogodin v tem delu priobčiti sestavnim in lahkim načinom brez tež-

velika. Vendar pa Sulejman paša noče odjenjati; menda se zanaša na to, da bode desno krilo Osmanovo premagavši Rusa pri Selviu od severa vdarilo proti Šipki in Ruse prisililo, da se vdado. Pa tudi pri Selviu Turki niso dosti opravili in zlasti Rusom niso mogli za-
brani, da so poslali tovaršem svojim pri Šipki pomoči, kolikor so je smeli. Med Šipko in Trnovo stoji namreč okoli 50.000 Rusov; pa če bi se ta vojna preveč skrčila, bi ali desno krilo Osmana pri Plevnu, ali pa levo krilo Ejub-paše pri Osmanbazaru utegnilo predreti bojno vrsto rusko, ki seže od Šipke do Biele, kjer je zbrana glavna armada ruska. Veča armada na Šipku bi kmalo zmlatila Sulejmana, a dala bi priliko, da se Osman in Ejub paša v Trnovem zedinita in krdelo rusko pri Šipki odtrgata od glavne armade. Zarad ugodne razstave zamore se tudi manjše rusko krdelo vspešno bojevati z vojno Sulejmanovo, ktera bo čisto uničena, če bode ljuti boj še dalje trpel. Boj pri Šipki ima pa razun tega tudi še ta namen, da zadržuje združenje in napad vojske turške, dokler se Rusi ne vtrdijo na Donavi in ne dobe zdatnejše pomoči, ki se jim pošilja iz Rusije.

Sulejman paša je 23. t. m. v Carigrad poročil, da je Ruse zajel in da bode klanec pri Šipki kmalo prišel Turkom v roke. To menda je nekterim Turkom prijaznim listom dalo povod pisati, da je klanec pri Šipki od Turkov že vzeti in da je Sulejman zajel posadko rusko (30.000 mož) z velikim knezem Nikolajem vred. Pa ta je menda ravno tako bosa, kakor nedavna govorica, da se je Sulejman paša zedinil z Mehmed Alijem pri Šumli. Veliki knez Nikolaj je v glavnem stanu v Gorujem Studenu; tudi posadka ruska na Šipku ne šteje 30.000 mož, pa tudi Sulejman sam ima pod svojo oblastjo komaj kakih 30.000 mož, katerih vsled hudih bojov pri Šipki gotovo polovica ni več za boj, in bi zamogel Ruse le zajeti, če bi mu od severa na pomoč prišel ali Ejub paša iz Osmanbazara, ali Osman paša iz Plevna. Če bi se pa to zgodilo, potem bi pa tudi Trnovo ne bilo več v oblasti ruski. Res morajo Turki sami 27. t. m. pripoznati, da dotlej še ni prišlo vradno poročilo, da bi bili Turki vzeli klanec pri Šipki, iz glavnega

stana ruskega se pa javlja, da se Rusi še drže na Šipku. V soboto bilo je 30 častnikov in 400 vojakov ranjenih in ubitih. Po noči so Turki Ruse zopet napali z novimi četami. Tudi v nedeljo so se topli, v ponedeljek pa se le malo streljali. Rusi so obdržali vse pozicije.

Iz Aleksandropola se naznaja, da Rusom dohajajo nove čete na pomoč. V Erivan je prispelo 12.000 mož in 48 topov, da se združijo z vojsko generala Tergukasova. — Iz Tiflisa se 27. t. m. telegrafuje: Turška poskušnja, da bi Ruse od dveh krajev obšli, se ni posrečila. Turki vtrjujejo pridobljene pozicije. Ruske čete so se vrnile v Küssigduro. — Loris Melikov glavnemu stanu poroča, da je bil od Muktara napaden, kterege je pa vrgel nazaj prizadevši mu veliko izgube. To je bila menda bitev pri Kurukdari, pri kateri si pa tudi Muktar pripisuje zmago.

Vojne ladije tudi ne mirujejo. „Livadia“ je potopila neko turško ladijo, potem pa se umaknila v Sevastopolj, ko ste jo dve turški ladiji vdarile za njo. Enako je ruski parnik „Konstantin“ pri Suhumu razpršil turšk monitor, potem pa s svojimi manjšimi ladjami odinil v Jalto, ko sta se prikazala dva turška monitorja. V boju med eno manjšo turško in eno rusko ladijco bil je častnik Pisarevski ranjen na glavi ter je padel v vodo, pa je bil od tovaršev svojih srečno otet. Drugih ljudi, ki so se prav hrabro obnašali, ni bil noben poškodovan, dasi so iz ladije pa tudi s pobrežja Turki streljali.

Iz Smirne se poroča, da dohajajo vedno novi vojaki Turški na bojišče. Sultan je zapovedal, da morajo vsi Turčini prijeti za orožje, da se bode število vojakov zvikšalo na trikrat toliko kakor so jih imeli dozdej. Eni bodo šli kot rezerva na bojišče, eni bodo pa doma skrbeli za javni red in mir.

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. avgusta.

Avstrijske dežele.

Cesarjevič Rudolf je 27. t. m. došel v Krf.

Na Dunaju bil je 25. t. m. ministerski svet pod predsedništvom cesarjevim. Kakor piše „N. fr. Pr.“ so razne reči temu po-

svetovanju dale povod. Tudi o oboroženji (mobilizaciji) se zopet govori. Razun tega ministrom veliko skrbi prizadeva gališki deželni zbor, čigar adresna obravnava utegne dalje seči, kakor bi vladi bilo ljubo. Tudi pogodba med Cislo in Translo je bila boje vzrok ministerskega posvetovanja.

Madjarski listi se silno hudujejo nad našim vnanjim ministrom, ker je poročniku v Carigradu zaukazal, da naj se pridruži poročniku nemškemu glede pritožbe zarad grozovitega ravnanja z ruskimi vjetniki in ranjenci. „Naplo“ pravi, da to je zaničevanje želje naroda, ki tega nikdar ne bo pozabil. „Kelet Nepe“ pravi, da to ravnanje je le umevno, če Andrassyu ni več dualizem ampak slovanski značaj uzor prihodnje Avstrije. „Kezvelemeny“ piše, da kaj takega je smel le Andrassy storiti, ne da bi se bil bal razdražiti Ogerske. Zdej pa je mera polna. „Hon“ obžaluje in graja ta čin, „Egyetertes“ pa ima silno hud članek zoper dunajsko politiko.

Hrvatski sabor je sklican na 3. dan septembra. — Po „Nar. Nov.“ je general Mollinary šel za dva meseca na odpust, kterege bo preživel v planinskih krajih in v severni Italiji.

Vnanje države.

Na Srbskem bil je 26. t. m. ministerski svet, ki je sklenil, vdeležiti se vojske v zvezi z Rusijo. Srbska in Grška boste neki ob enem Turčiji vojsko napovedale. Razna poveljništva so se že razdelila: Polkovnik Horvatič bo prevzel poveljništvo armade na Timoku, Nikolič na Javorju, Lešjanin na Moravi, Alimpič na Drini, Protič rezerve v Šumadiji Vljakovič pa poveljništvo prostovoljcev. Bosenski vstajniki so poslali deputacijo v Beligrad, ter Srbiji ponudili višje poveljništvo vstaških čet in jo prosili, da bi jim poslala nekaj častnikov. Pa deputacija ni nič opravila, ker se Srbska boji zameriti se Avstriji, če bi hotela šariti v Bosni, o kateri se še vedno sodi, da je bode Avstrija zasedla s svojimi vojaki. Boja Srbi menda ne bodo pričeli, ampak le prisilili Osmana, da bo moral popustiti svoje dosedanje mesto pri Plevnu in se obrniti proti Srbom.

Turški veliki vezir je zapovedal do-
ložbe genfiške pogodbe prevesti na turški in

kega znanstvenega aparata. On se je tudi tukaj omejil na prve dve periode, koje je ves svoj život glavno proučaval. Delo je posvečeno današnjemu carju Aleksandru II. Nikolajeviču. Prva knjiga slika več del vanjske odnošaje ruske države v normanjske in oddelnej periodi s pogledom na one narode, s kojimi je ruski narod občil. V drugej knjizi se izpitujejo sestavni deli ruske države in ruskega društva, ter se tukaj razpravlja o vrhovnej oblasti in njenih nositeljih, o družini kneževske, o mestjanskih in kmečkih razredih prebivalstva, o zakonih in pravu, o cerkvi, pismenosti in prosveti, o trgovini, poljedelstvu in obrtnosti, v kratkem: o vseh državnih in kulturnih faktorih ruskega naroda do l. 1240, t. j. do onega pogubnega časa, ko je navala mongolska, s koje se to delo svršuje, pokončala vse prosvetne trudove ruskega naroda skoz več stoletij. „Spomenici ruske prosvete“ za to dobro nahajajo se v III. knjizi.

V ta tri glavna dela, s kojih izdavanjem se je bavil Pogodin od l. 1846. do 1871., tedaj celih 25 let, uvrstil je on svoja historične študije, od kojih so nektere tudi v tej drugej dobi posebej prišle na svitlo. L. 1854 je bil naumil Pogodin izdati prvi del svoje historije, kojej je bil že pod ogromnim utiskom

iztočne vojske oduševljen patriotičen predgovor napisal. „Normanskij period“, vrti se, kakor je poznano, o Kijevu in o Carigradu. Askoldu in Diru, Olegu, Igoru, Svjatoslavu in Jaroslavu je bilo to divno mesto na pragu Evrope in Azije glavni in skrajni cilj vseh njihovih vojskinitih podvzetij. „Vozmu grad vaš“, glasilo se je po letopisu poročilo prvega krščanskega vladarja ruskega odposlano v Carigrad: a to poročilo so bili pripravnih dogodjajih l. 1854 oživili v zavesti ruskega naroda. Učeni tolmač in glasnik te zavesti narodne, kakor se je ona očitovala v najstarejeh historiji ruske, je bil Mihail Petrovič Pogodin. Nekake zapreke so obustavile tiskanje dela, koje je kasneje namreč l. 1859, izšlo pod naslovom: „Normanskij period ruskoj istorii“, in kojega rezultati so kasneje prešli v ono delo: „Drevnaja ruskaja historija“.

Zraven teh glavnih studij v starej historiji ruske ni se z nič manjo gorečnostjo naš Pogodin trudil za razjasnenje noveje povesti ruske. Tako je l. 1851. izdal „izsledovanje o mjestje pogrebenija knjazja Poharskago“, tega slavnega vojvode ruskega v prvej polovici XVII. veka. Tega leta izda tudi: „Vospominanje o moskovskem blagotvoritelev Krašenininkove“, ki je l. 1733 v Gmelinovej znanstvenej

ekspedici prepotoval Sibirijo, in kojega je znameniti opas Kamčatke (1775) preveden tudi na angleški in ruski jezik. Za razjasnenje dobe Petra Vel. je priobčil Pogodin l. 1860: „Sud nad carevičem Aleksojem Petrovičem“ zajedno z dotičnimi spomenici, na kojih je spisatelj svojo „razsodbo“ osnoval. V to vrsto spada tudi Pogodinov l. 1863 izdani spis: „A. P. Armolov, material dlja ego biografii“.

Kakor ni nobenega velikega dogodja ne samo v ruskem narodu nego tudi ne v velikim Slavenstvu prezrl Pogodin, tako je tim manje mogla minuti tisočletnica spomina na delovanje slovenskih aposteljnov sv. Cirila in Metoda, koja je po celem svetu slavenskem bila proslavljena. Tej uspomeni je posvetil Pogodin delo pod naslovom: „Kirillo Metodijevskij sbornik (Moskva 1865)“. Zraven životopisov slovenskih „aposteljnov“ imajo trajno vrednost književni spomenici, v tej knjizi prvokrat obelodanjeni, namreč: služba sv. Cirilu in Metodu iz rokopisa bolgarske recenzije XIII. veka, ki se je ohranil v zografskem samostanu; nadalje pohvala sv. Cirila iz rokopisa XIII. veka, ki je bil Sevastijanov. Na koncu je pridejana Pogodinova okrožnica od 25. marca l. 1862 na slavenske narode.

(Konec sledi.)

jih razdeliti med turške čete, da bi jih več ne prestopale. Tudi se je preskrbelo, da Čerkesi in izvanredne čete ne bodo več počenjali dosedanjih grozovitosti (?). — Generalguverner Tripolski postal je vojni minister namesto Mahmud-Damada paše, ki ostane veliki nadzornik topničarstva. Ahmed Vefik paša pa je postal guverner v Drinu. Sultan je čestital Muktar paši zarad zmage pri Gedikleru.

Francoski križac Gambetta bil je zarad svojega govora v Lille-u, v katerem je hudo napadal Mak-Mahona, poklican pred sodnijo.

Grški kralj in kraljica sta se podala v Tenos. Kralj pa se bode kmalo podal na mejo, da ogleda vojne čete. Za svoje sodelovanje Grška zahteva Tesalijo, Epir, Albanijo, Solun in trakiške otoke.

Italijanska vlada je te dni prevzela jako veliko torpedov, ki jih je bila nedavno naročila. Tudi je vse pripravljeno, da oboroži eno krdelo vojakov.

Izvirni dopisi.

Z Dolenjskega, 25. avgusta. Mnogo se je že po slovenskih novinah o naših srednjih šolah pisalo, zlasti o preobloženju naše šolske mladeži, kateri vsled tega ne slabi samo duh, ampak hira tudi telo. Vsacemu je dovolj znano, da je sedaj „im Jahrhundert der Aufklärung“ mnogo več učne tvarine, kot je je bilo nekdanj. In vendar je zlati stari čas rodil mnogo pametnih ljudi! Mladenič naj se vsestransko izobraži, sliši se pogostoma; istina je to, je li pa to po sedanjem šolskem načrtu mogoče? Učne tvarine je zelo dosti; mladenič se mora vse učiti; pa če ni bila reč že v šoli tako razložena, kakor bi morala biti, je njegov trud zastoj! Dostokrat si mora dijak reč sam razkladati, a to tudi vselej ne gre! Znano je, da so skoraj vse šolske knjige zelo suhoparne in dolgočasne, kar bi se moralo nekoliko predrugačiti, če se hoče doseči boljši vspeh. Tudi učne tvarine je preveč! Bi li ne bilo boljši, da bi se manj tvarine odločevalo, pa isto bolj temeljito obravnavalo? Ne bi se mladina na tak način bolj izobražila?

Mladina ima nadalje premalo prostega časa! Mladenič mora 5, 6, ali celo 7 ur na dan v šoli sedeti. In marsikteri, ki zbog svoje revščine še deco podučuje, ima po tem takem le malo, včasih celo nič prostega časa. Nekdanj je bil četrtek prost dan; tedaj se je dijak lahko spočil; zdaj je pa ob sredah in sabotah popoldne prosto! Tu se mora dijak navadno za drugi dan pripravljati in se nikakor ne more spočiti! Sploh je ravno ob počitnicah dijak najbolj s šolskim delom obložen! To sem slišal iz ust mnogih dijakov, ki so ob praznikih prišli domov, in ravno to je mnogo krivo, da naša mladež telesno tolikanj hira. Ko se mladež ni preobloževala z delom, bila je krepka in zdrava in ne tako slabotna, kakor je sedaj, ter se je tudi z veliko večim veseljem in obilnejšim vspehom učila.

Naše srednje šole pa tudi štejejo čedalje manj dijakov. Mnogo je temu krivo to, da nihče, tedaj tudi dijak ni prost vojaštva. Zategadelj marsikteri kmet svojega sina ne pošlje več v šolo, ker sodi, da mu kot vojščaku ni treba višjih šol. Prezreti pa tudi ne smemo, da je revščina čedalje silnejša, pomanjkanje čedalje občutljivejši, ker so bile letine že več let prav slabe. Naš kmet včasih še za sol nima, kako bo potem svojega sina v mestu zdrževal? To dela število dijakov zmiraj manjši. To so nekteri vzroki, da naše srednje šole

niso več tako obilno obiskane kakor nekdanj. Imeli bi še o nekterih rečeh potožiti, pa ne vemo, če bi — pasiralo.

Iz Kompolj, 24. avgusta, se nam o strašnem požaru še piše: Ko boste to pismo prejeli, Vam bode gotovo že prej znano, da so Kompolje pogorele, in ker sem bil ravno v Lašičah, podal sem se tudi v Kompolje, da vidim kaj in kako se je zgodilo. Prišel sem v Kompolje, kjer pa ni bilo družega videti, kakor 6 kajžarskih bajt, in slišati jok in stok ženskega spola; otroci pa so milo gledali na svoje matere, možje in fantje pa hodijo po bližnjih vaseh in prosijo za slamo, da si naredé za silo nekoliko strehe, in da se obvarujejo deževnega vremena. Kompolje bile so največja vas v dobrepoljske dolini, in tudi naj bogatejša, kakor mi ljudje pripoveduje, zdaj pa je naj revnejša zarad požara. Sredo, to je 22. t. m. izvršil je neki gospodar svoj pod, in ko je bilo poslopje dodelano, bil je tudi „likof“, zvečer okoli devete ure šel je omenjeni posestnik na pod ogledovat s petrolejevo svetilnico, po nesreči je pa s svetilnico zadel na steno ter svetilnico razbil in petrolej razlil, in v trenutku bil je ogenj nad njegovo glavo. Sapa je bila po nesreči zmiraj hujša in na eno stran bila je vas brž v plamenu; ni bilo prešlo 10. minut, bila je pa cela vas v ognju, samo 5 ali 6 kajžarjev se je rešilo. Prišle so brizgalnice na pomoč, pa ni bilo nikjer vode; ljudje iz bližnjih vasi so hiteli na pomoč ter so pomagali, kar je bilo mogoče, da so vsaj nekoliko reči rešili; kar so pa pošteni možje rešili, to so tatovje pokradli. Videli so ljudje, da žito na stran nosijo, pa v strahu in zmešnjavi nihče drug družega ni poznal, tedaj tudi ne vedo, kam da je rešeno blago prešlo. Zdaj reve nimajo ne žita ne merve, ne slame in vsa poslopja so jim zgorela, ter so na beraški palici. Cerkev je tudi zgorela, ostalo je samo nekoliko zidu in stolp nekoliko višje od zidu kaže tujcu, da je tukaj cerkev stala, strop u cerkvi bil je mehko obokan, tedaj se je zrušil, in vsi oltarji in druge reči so pogorele, samo kar je hvalevrednemu posestniku Antonu Germu s Podgore rešiti bilo mogoče, to se je rešilo. Vendar pa cerkve ne bo mogoče hitro postaviti, ker je škoda prevelika; velikega zvona je samo polovico, druga dva sta razbita, četrti visil je najvišje v stolpu, pa ga do zdaj niso našli; gotovo se je stopil. Zavarovanih bilo je samo 7 posestnikov, 2 nista o pravem času plačala, tedaj tudi ne moreta dobiti denarjev. Toliko nesreč in vse prigovarjanje duhovnikov ljudi še ni spametovalo, da bi zavarovali svoja posestva. Tukaj se vidi, kako hitro da bogata vas revna postane, in mora potem k revnim posestnikom prositi iti pest slame, da si za silo malo strehe naredi: kje pa je živež za ljudi ino živino?

Druga nesreča je v tukajšni okolici neusmiljena suša. Ljudje tožijo in prosijo Boga za dež, ker na polju se hoče vse posušiti, zdaj pa še pogorelci pri sosedih iščejo pomoči naprej, tedaj je res za vso okolico huda ura!

Iz Celovca, 22. avg. (Konec.) Daljni oddelek poročila družbinega ima naslov: Kaj je družba doživela veselega? V prvi vrsti g. poročevalec omenja lastne tiskarne, katero si je družba omislila in katero nadzoruje brezplačno poseben odsek 3 udov. čč. gg. korar Alijančič, prof. Emspieler in Šimen Janežič. Koncem l. 1876 so dohodki tiskarne znašali 27.876 gld. 24 kr. Stroški in dolgovi (družbini Matici, s ktere denarjem se je tiskarna omislila) pa 18.774 gld. 31 kr. Tedaj ima tiskarna lastnega premoženja 9.101 gld. 93 kr. Tiskarna

je lastnina družbe, toda računinjini so ločeni od računov družbinih, da se ve, koliko tiskarna donaša čistega dobička. Tisk družbenih knjig se vendar računi 15 odstotkov ceneje kakor se je prej plačevalo tiskarjem. Ker pa se tiskajo tudi privatna dela, se iz čistega dobička napravi rezervni zaklad, ki naj služi v to, da se bodo založevale knjige, ki niso namenjene družnikom, pa so sicer koristne slovenskemu narodu. Dozdaj je tiskarna založila in na svitlo spravila 8 takih raznih knjig.

Kadar bode ta zaklad dovolj premoženja imel, se bodo čisti dohodki tiskarne prištevali k dohodkom družbinim. Vesele za družbo so bile tudi pohvalnice, ki so ji dohajale iz vseh slovenskih škofij. V odstavku: Kaj je družba doživela žalostnega“ omenja poročilo društvenega hiranja v prvih letih, smrti premnogih družnikov zlasti premil. knezoškofa Slomška in Janežiča in zasmehovanja nemških sosedov. Najbolj žalostni za družbo pa so bili, pravi, napadi dosmrtnega Mohorčana, v čigar sestavku v „Slov. Narodu je bilo nekaj neresničnega, nekaj polovičarskega, nekaj zvitega, nekaj zbadljivega, nekaj surovega in nekaj natolcevalnega. Na poročilo društveno, da je družba skoraj cel milijon knjig izdala, Mohorčan odgovarja, da družba ne pomisli, koliko milijonov je narod moral za nje šteti. G. blagajnik mu odgovarja, da je soštel vse dosedanje dohodke in stroške in našel, da ti stroški ne znašajo 1 ali celo več milijonov, ampak le 207.872 gld. 34 kr. Ker Mohorčan toži, da so poskočili izvanredni stroški nad 200 gld., mu odgovarja, da med temi stroški je 200 gld. za slovesnost Janežičevo. Nagrade pa so se poviksale, ker je bilo izdanih več tiskanih pol. Nagrade pa odbor daje, da pisatelje slovenske spodbuja k večji delavnosti. Na očitiranje, da so knjige Jeronimskega društva v Zagrebu cenejše, odgovarja, da je to lahko, ker se pisateljem ne dajejo nagrade, tisk se pa deloma plačuje iz dobrovoljnih darov. Tudi ta ugovora ne veljata, da je društvo svoj kapital naložilo le po 5 odstotkov, ker je večina te istine naložena pri lastni tiskarni in bi bilo abot. to, če bi družba sama sebi zarajtovala 6 odstotkov. Enako knjige v knjarnicah niso predrage, ker stane pola 4—5 kr., med tem ko drugih knjig pola velja po 8—10 kr. Enako temeljito in stvarno zavrača sva druga natolcevanja, ki so na hvalevredno društvo od raznih krajev letela.

To poročilo bo, kakor sem že omenil, gotovo jako dobro došlo vsem prijateljem družbe sv. Mohora, ki priserčno žele, da bi se družba čedalje bolj razširjala in čedalje več lepega in rodovitnega sadu obrodila med katoliškim narodom slovenskim.

Od sv. Križa pod Kostanjevico, 20. avgusta. Včeraj je na Trebelniku, vasi tukajšnje fare, žena Jožeta Pešaca porodila trojčike. Vsi trije novorojenčki so dokaj čvrste deklice in pričakovati je, da bodo delale mnogo skrbi rodovitni materi, ki je pred dvema leti porodila dvojčike (fantiče) in lani spet deklico tedaj v 3 letih 6 dojenčkov, kateri vsi so živi in starišem napravljajo večo skrb nego letošnja suša. Tukaj namreč in v okolici primanjkuje letos dežja, da je groza; kar se še ni posušilo, bo poginilo kmali, ako nebo ne pošlje rodovitne rose.

Iz Dalmacije se piše „Pressi“, da so Turki pri Tavancu na gori Dinari zopet prestopili mejo avstrijsko in podložnikom našim odgnali vso živino, ki se je ravno napajala. Škoda se cení na 13.000 gld. Enemu samemu posestniku so odgnali 12 volov, 10 telic, 100 ovac in 40 kozá. Prebivalci so vsled tega jako

nevoljni. — Vsled velike suše nastalo je v premnogh krajih pomanjkanje vode, ki je podrla upanje, da bodo ljudje imeli vsaj sredno letino. — Novi zapovednik 18. divizije, podmaršal baron Jovanovič odšel je nekaj dni po svojem prihodu v Zader na mejo pregledovat vojsko, ki je nastavljena ob meji avstrijski. — Vstaše Despotovičeve čete poslali so iz Knina v Šibenika ter jih pripravili v trdnjavi sv. Ivana.

Domače novice.

V Ljubljani 30. avgusta.

(*Za pogorelce v Kmpoljah*) so cesar darovali 1500 gl., za pogorelce v Tahavu na Českem 3000 gl. v Bzovi pa 400 gl., ki so se nemudoma revežem poslali.

(*Dr. Andrej Čebašek*), semeniški vodja je 27. t. m. zjutraj odpotoval v Rim. V Meštri se mu pridružita še g. Fr. Ogradi, špiritual mariborskega semenišča in celjski vikar Jožef Žičkar, ki sta par dni prej odrinila v Gorico in Benetke.

(*Iz seje dež. odbora 25. avgusta*). Naznanje se je vzel in se bode tudi družbi kmetijski izročil odgovor c. kr. pravosodnega ministerstva na prošnjo letošnjega deželnega zbora, da se naredi kazenska postava za silovito poškodovanje zarubljenega posestva; ministerstva odgovor zagotavlja, da nova kazenska postava bode na to ozir jemala. — Vodji Kranjske eskontne banke g. J. Zenari-u in gospej Materni se pismeno izreče zahvala za deželnemu muzeju podarjene starinske denarje iz dobe Rimljanov in iz različnih poznejših časov. — Predlogu krajnega in ekrajnega šolskega sveta, da se učitelj Franc Sever definitivno potrdi v učiteljski službi na ljudski šoli v Loškem potoku, je deželni odbor pritrnil. Vabilo c. kr. deželnega predsedstva k udeležbi pri svečanostnem odpiranju nove ljudske šole v Idriji 17. septembra t. l. je odbor na znanje vzel. „Nov.“

(*Seje mestnega odbora 21. t. m.*) se je z županom vdeležilo 20 odbornikov. Župan se spominja odlikovanja deželnega glavarja in mestnega odbornika viteza Kalteneggerja in povabi zbor, da v pripoznanje vstane. — Čuvajem na gradu se zvika letna plača od 280 na 300 gl. — Poročilo, da se je Marija Krašner za definitivno učiteljico potrdila, se vzame na znanje. — Učitelju Andreju Praprotniku se dovoli povikšanje stanovnine za 80 gl. — Letna poročila mestnih šol se vzamejo na znanje s pristavkom, da naj se tudi poročilo ekrajnega šolskega nadzornika mestnemu odboru daje na znanje. — V realki se dovolijo nekteri popravki in nektere nove naprave. — Kateheta mestne šole na mahu gosp. Kilarju se letna nagrada od 30 gl. povikša na 50 gl. — Glede preustroje tivoljskih njiv v travnike se to v principu sprejme, ponudba Činkeljnova, da bi to delo izvršil, se pa kot preveč neugodna zavrže, magistratu pa se naloži za to skrbeti, da tivoljski komite reč vzame v pretres in mestnemu odboru poroča, kako da bi se reč najlaglje in najceneje preustrojila. Poročilo, da ministerstvo ni uslišalo prošnje za povrnitev nekterih stroškov za mestno policijo, se vzame na znanje. — Za siroto Janeza Čiča se dovoli prepis letne podpore 12 gl. — En diurnist se sprejme za 3 mesce. Sprejem za posipanje mestnih cest potrebne šute za 4375 gl. se dovoli. — Prošnja stavbene družbe in Alojzija Walderra, da bi jima v Knafeljnovih ulicah ne bilo treba narejati ob svojih hišah kamnitega tlaka, se usliši s pristavkom, da morata za zdaj napraviti makadamiziran

hodnik, če bi se pa ulica kedaj zvezala s Šelenburgovo ulico, da bosta morala napraviti kamnenit tlak. — Kanala v Krakovskih in Razpotnih ulicah vzela se bosta v delo precej, kanala na Cojzovem grabnu in v Trnovem pa se bosta sprejela v proračun za l. 1878. — Nekemu ribču naložena kazen, ker je bil prestopil postavo, ki prepoveduje pred določenim časom reči kupovati, se odpusti.

(*Vstanova Primoža Auerja*) z 52 gl. 50 kr. na leto za revne meščanske otroke, fante in deklice, ki se kakega rokodelstva uče, je pri mestnem magistratu oddati, kteremu naj se izroče dotične prošnje do 20. septembra. Sorodniki vstanovnikov ali pa otroci revnih brivcev in lasarjev imajo prvo pravico do te vstanove. — Tudi je razpisano mesto v c. k. zavodu za dekleta na Dunaju, kamor se sprejemajo 13 do 15 let stare sirote c. k. vradnikov, ki se hočejo izučiti za učiteljice ali odgojiteljice. Prošnje se imajo oddati do 20. septembra pri vodstvu omenjenega zavoda na Dunaju.

(*Kegljanje na korist dramatičnega društva*) v ljubljanski čitalnici dokaj živahno napreduje. Do zdaj je izkegljanih 1500 serij, največ kegljev je padlo 21. Le na noge, kegljavci, sebi in društvu v prid.

(*Spremembe ljubljanskih ulic.*) Kakor čujemo, misli kranjska hranilnica kupiti kazinski vrt, ter tam poslopje postaviti; kazinski vrt bi se potem naredil na dvorišči gostilnice „pri zaponi“ (zur Schnalle). Ob enem se misli izpeljati že davno nameravana misel, da se spredno poslopje omenjene gostilne podere in v eni vrsti s kazino na novo sezida, ker bi bilo res potrebno, ker je ravno v teh ulicah gnječja največa, pred „zaponi“ pa je prostor tako ozek, da se vozovi komaj drug drugoga ogibljejo.

(*Jež in lisica.*) Huda zima je pritiskala, pa jež ni imel svoje luknje, da bi se malo pogrel. Pride k lesici in jo ponižno prosi, naj bi mu prepustila majhen kotichek v svojem brlogu. Ona se dá preprositi in vzame ježa v svoj stan. Pa komaj se jež malo ogreje, jame lesico zbadati s svojimi ostrimi iglicami, in ko se lisica pritoži, in mu nehvaležnost očita, reče jež: „Če ti ni prav, pa se stran spravi.“ In res je tako pravo lastnico nesramnež pregnal. Na to basen smo se spomnili, prebravši „Tagblatt“ od sobote, kjer ta nesramnež pravi, da naj se preselimo vsi skupaj na Rusko, če hočemo Slovenci zedinjeno Slovenijo. Mi se ne bomo nikamor preseljevali; prišel bo pa že še čas, ko se jež več tako ne bo šopiril.

Razne reči.

— V begunjsko kaznilnico pipejlali so 27. t. m. 14 novih jetnic.

— Velika kmetijska tombola bode 8. septembra t. l., to je malega Šmarna dan v Vipavi. Osnuje jo kmetijska podružnica Vipavska.

Dobitki bodo sledeči:

- 1) amba: zbirka cepilnega orodja, vredna 6 gl.;
- 2) terna: *ročni stroj za turšico žuriti, vreden 8 gl.;
- 3) kvaterna: grozdni mlin in mreža za grozdje robljati, vredna 25 gl.;
- 5) tombola: železni Vidačev plug, vreden 40 gl. Kartela za tombolo, stala bode 20 kr. ena.

S tombolo v zvezi bode razstava in pokušnja vin deželno vino- in sadjerejske šole na Slapu, in razstava v Vipavi rastočih sort grozdja. Vse to v Vipavi.

Zvečer bode v čitalnici gledišna igra, pevška produkeija nevskega društva „Slave“ in pa ples.

K obilni vdeležitvi vabi sl. občinstvo odbor kmetijske podružnice Vipavske.

Eksekutivne dražbe.

31. avgusta: 3. Lepičnik iz Črne, v Kamniku. 3. Blaznik iz Puštala, v Loku. 2. Stonič v Črnomlju. 3. Simšič iz Studenega, 3. Dovgan iz Stare Sušice, oba v Postojni. 2. Kralj iz St. Jurja v Kranji. 3. Kunc iz Rakeka, 1. Milavec iz Cirknice, 3. Turšič iz Begunj, 1. Mahnič iz Spodnje Planine vsi v Logacu. 3. Jere iz Tomina v Bistrici. 1. Heibar iz Borja v Litiji. Mušič iz Podzemlja in Kapelle v Metliki.

1. sept. 3. Dolenc iz Dolenjevasi na Vrhniki, 3. Lenasi iz Šmihela v Senožečah. 3. Majnik iz Lom v Idriji. 3. Mesojedec iz Bruhanjevasi, 3. Pugel iz Podgore oba v Laščah, 3. Rus iz Travnika, 3. Zbašnik iz Sodražice, 3. Petek iz Goričevasi, 3. Bebar iz Žlebiča vsi v Ribnici. 1. Škof iz Metlike, 1. Kozian iz Želebej oba v Metliki, 1. Hafner iz Srednjega Bitna v Kranji.

Umri so:

Od 25. do 28. avgusta: Karl Grilec, vrad. o. 9 m., za prehlajenjem črev. Marija Perles, pivarnar. h. 22. l., za jetiko. Andrej Stegnar, jetnišničar v pokoju, za pljučnico. Marija Tomić, gostinja 77 l., za rakom v želodcu. Cecilija Pešl, usmiljena sestra 52 l., za jetiko. Rozalija Homan, likvid. v. 66 l., za sušico. Marija Anžič, gostinja 40 l., za vodenico. Franciška Križaj, zid. o. 1 l., za prehlajenjem črev. Janez Haberle, del. 26 l., za raztrganjem hrbtenice. Amalia Smolič, dežel. sodnijskega sluga ž. 43 l., za jetiko.

Telegrafične denarne cene 29. avgusta.

Papirna renta 63.85 — Srebrna renta 66.75 — Zlata renta 74.50. — 1860letno državno posojilo 111.50 Bankina akcije 833 — Kreditne akcije 185. — London 120.50 — Srebro 104.70. — Ces. kr. cekini 5.72 — 20 frankov 9.59 1/2.

Denarstvene cene 28. avgusta.

	Denar.	Blago
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	63.75	62.95
5% renta v srebru	66.60	66.70
4% renta v zlatu (davka prosta)	74.40	74.60
Srečke (lozi) 1854. l.	107.—	107.50
„ „ 1860. l., celi.	112.—	112.50
„ „ 1860. l., petinke	119.25	119.75
Premijski listi 1864. l.	134.75	135.25
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	96.50	97.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	96.—
Ogerske po 5%	74.80	74.30
Hrvaške in slavonske po 5%	84.—	84.50
Sedmograške po 5%	74.—	74.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	830.—	832.—
Unionske banke	59.50	60.—
Kreditne akcije	194.—	194.25
Nižovstr. eskomptne družbe	680.—	690.—
Anglo-avstr. banke	84.50	85.—
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	163.50	164.—
Tržaške „ 100 „ k. d.	120.—	121.—
„ „ 50 „ „ „	60.—	61.—
Budenske „ 40 gl. a. v.	28.75	29.25
Salmove „ 40 „ „ „	37.—	38.—
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	30.50	31.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	30.—	29.—
St. Genois „ 40 „ „ „	29.75	31.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	27.—	27.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22.—	22.50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.74	5.76
Napoleonsdor	9.62	9.63
Srebro	105.—	105.15

Nova cerkvena ura

prav lično izdelana, je po nizki ceni naprodaj. Kdor jo želi kupiti, naj se obrne do čast. g. Mateja Jereba, župnika v Javorjah blizo Polanj nad Loko. (3)